

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 90/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Peter Franko, advokátska kancelária s.r.o., Popradská 82, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K3-15C/497/2015 takto

rozhodol:

- Postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K3-15C/497/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Košice **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. K3-15C/497/2015 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **3 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 17. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. K3-15C/497/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému

súdu v napadnutom konaní konat' bez zbytočných priet'ahov, priznal jej primerané finančné zadost'učinenie 9000 eur a náhradu trov konania.

2. Z odôvodnenia ústavnej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka je žalobkyňou v napadnutom konaní o určenie vlastníctva k podielu na nehnuteľnostiach, ktoré začalo 28. apríla 2015.

3. S'ťažovateľka uvádza, že postup mestského súdu v napadnutom konaní je neefektívny, o čom svedčí skutočnosť, že odvolací súd zrušil jeho prvý rozsudok vo veci samej z 10. apríla 2019 a vrátil mu vec na ďalšie konanie s odôvodnením, že sa nevysporiadal so skutkovými tvrdeniami žalobkyne.

4. S'ťažovateľka poukazuje na to, že celé napadnuté konanie je poznamenané i viacerými obdobiami neodôvodnenej nečinnosti mestského súdu, čo považuje za nezlučiteľné s označenými právami podľa ústavy a dohovoru.

5. S'ťažovateľka nepovažuje napadnuté konanie za zložité či už po skutkovej, alebo právnej stránke a uvádza, že sama žiadnym spôsobom neprispela k vzniku priet'ahov v napadnutom konaní.

6. S'ťažovateľka poukazuje na svoj seniorský vek a uvádza, že je pre ňu obzvlášť zaťažujúce riešiť otázky, ktoré sa týkajú základných životných potrieb človeka – usporiadanie obydlija, pričom v stave právnej neistoty sa nachádza už takmer 9 rokov.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

7. Mestský súd k ústavnej s'ťažnosti zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1SprV/390/2024 z 9. apríla 2024, ktorého súčasťou je i prehľad procesných úkonov v napadnutom konaní:

7.1. Konanie v spore vedenom pod sp. zn. 15C/497/2015 sa začalo na bývalom Okresnom súde Košice-okolie 28. apríla 2015. Predmetom konania je žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Po zabezpečení prípravy súd prvé pojednávanie vo veci nariadil na 16. jún 2017. Po prejednaní veci pojednávanie odročil na 29. september 2017 na účel doplnenia dokazovania. Na pojednávaniach 29. septembra 2017 a 24. novembra 2017 vec prejednal a pojednávania odročil na účel doplnenia dokazovania. Pojednávanie nariadené na 15. február 2018 pre práceneschopnosť sudkyne odročil na 27. apríl 2018. Na pojednávaní 27. apríla 2018 vec prejednal a pojednávanie odročil na 21. jún 2018 na účel doplnenia dokazovania. Pre práceneschopnosť sudkyne bolo toto pojednávanie odročené na 4. október 2018. Na pojednávaní 4. októbra 2018 vec prejednal a pojednávanie odročil na neurčito z dôvodu nariadenej obhliadky nehnuteľnosti na mieste samom 13. novembra 2018. Ďalší termín pojednávania súd nariadil 18. január 2019. Na tomto pojednávaní vec prejednal a pojednávanie odročil na 14. marec 2019 na účel doplnenia dokazovania. Na pojednávaní 14. marca 2019 vec prejednal a pojednávanie odročil na 10. apríl 2019 na účel vyhlásenia rozsudku. Dňa 10. apríla 2019 vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol, protinávrh žalovanej zamietol a nárok žalobkyne o určenie podielu k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. ■■■ a LV č. ■■■ vylúčil na samostatné konanie. Stranám sporu náhradu trov konania nepriznal.

7.2. Proti rozsudku sp. zn. 15C/479/2015-288 z 10. apríla 2019 podali odvolanie žalobkyňa aj žalovaná. Po zabezpečení vyjadrení strán sporu k odvolaniam okresný súd 12. marca 2020 predložil spis na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach. Dňa 20. marca 2020 krajský súd vrátil

spis súdu prvej inštancie ako predčasne predložený. Po doplnení okresný súd 8. apríla 2020 opätovne predložil spis na rozhodnutie odvolaciemu súdu. Odvolací súd uznesením sp. zn. 2Co/49/2020 z 15. apríla 2021 zrušil rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby a súvisiacom výroku o trovách konania. Odmietol odvolanie proti III. výroku rozsudku a zastavil odvolacie konanie o odvolaní žalovanej.

7.3. Uznesením sp. zn. 15C/497/2015-384 z 24. mája 2022 okresný súd vyzval žalobkyňu na upresnenie žalobného petitu. Žalobkyňa podaním z 1. júna 2022 upresnila žalobný návrh. Ďalšie pojednávanie súd nariadil na 12. január 2023. Na tomto pojednávaní konanie o protinávrhu žalovanej zastavil a pojednávanie odročil na neurčito. Ďalší termín pojednávania nariadil na 1. december 2023, pričom vec prejednal a pojednávanie odročil na 11. január 2024 na účel vyhlásenia rozhodnutia. Dňa 11. januára 2024 pre nahlásenú bombu v budove súdu rozhodnutie vo veci vyhlásené nebolo a súd vyhlásil rozsudok nasledujúci deň, teda 12. januára 2024. Proti rozsudku podala odvolanie žalobkyňa. Toho času prebieha príprava spisu pred predložením na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

8. Podpredsedníčka mestského súdu vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedla, že ide o vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej činnosti súdov a predmet konania po právnej stránke nepovažuje za zložitý. Určitý stupeň zložitosti predstavuje podľa jej názoru skutková stránka sporu, keďže súd si musel zadovážiť väčší počet listinných dôkazov, vykonať obhliadku na mieste samom a vypočuť svedkov.

9. Mestský súd poukazuje na to, že (prvýkrát) meritórne rozhodol rozsudkom č. k. 15C/479/2015-286 z 10. apríla 2019, pričom tento rozsudok bol odvolacím súdom zrušený z dôvodu nevykonateľnosti petitu. Ďalším dôvodom na zrušenie rozsudku boli neúplne zistený skutkový stav a z toho vyplývajúca predčasnosť rozhodnutia.

10. Po zrušení rozsudku súd už podľa vyjadrenia jeho podpredsedníčky v konaní nepostupoval plynulo. Po návrate spisu 26. júla 2021 ďalší procesný úkon (výzvu žalobkyňi) urobil až 24. mája 2022. Po úprave petitu žalobkyňou 1. júna 2022 ďalšie pojednávanie nariadil na 12. január 2023. Na tomto pojednávaní zastavil konanie o protinávrhu žalovanej, ale do 9. apríla 2024 (teda dňa vyjadrenia k ústavnej sťažnosti) uznesenie o zastavení konania nevyhotovil, aj keď už medzičasom opakovane rozhodol rozsudkom vo veci samej. Absolútne nečinný bol aj v úvode konania od 26. augusta 2015, keď bola ukončená príprava na pojednávanie, do prvého pojednávania nariadeného na 16. jún 2017. Mestský súd uznáva, že už uvedeným postupom spôsobil v konaní zbytočné priťahy.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Predmetom konania pred ústavným súdom je posúdenie, či postupom mestského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti

v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

14. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu normatívne vychádza najmä z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku [(ďalej len „CSP“); v zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“].

15. K vzniku zbytočných prietáhov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

16. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESELP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

17. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právna a skutková zložitnosť prejednávanej veci, ústavný súd konštatuje, že spory, ktorých predmetom je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti (resp. podielu na nej), patrí v zásade medzi bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. Uvádza, že obranu mestského súdu spočívajúcu v názore, že konanie je skutkovo náročnejšie, keďže súd si musel zadovážiť väčší počet listinných dôkazov, vykonať obhliadku na mieste samom a vypočúť svedkov nemožno akceptovať, keďže ide o bežné procesné úkony súvisiace so zisťovaním skutkového stavu, preto ich nemožno považovať (s ohľadom na samotnú dĺžku napadnutého konania a ich charakter) za skutočnosť odôvodňujúcu mimoriadnu skutkovú zložitnosť veci.

18. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom

sa na priet'ahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Po preskúmaní príslušného spisového materiálu ústavný súd zistil, že sťažovateľka svojím správaním v napadnutom konaní neovplyvnila nežiaducim spôsobom jeho dĺžku.

19. Napokon ústavný súd hodnotil postup mestského (pôvodne okresného) súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia mestského súdu a predloženého súdneho spisu. Z obsahu spisu predloženého mestským súdom vyplýva, že po realizácii prvotných procesných úkonov ostal okresný súd 2 roky úplne nečinný. Za neefektívny a nesústredený možno označiť postup súdu prvej inštancie v súvislosti s odvolaním proti prvému rozsudku, keď vec predložil odvolaciemu súdu predčasne. Zo zrušujúceho uznesenia vyplýva nevykonateľnosť enunciatu a neúplne zistený skutkový stav. Uvedený postup, ktorý nepochybne predĺžil napadnuté konanie, nemožno považovať za procesný postup smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádza.

20. Po vrátení veci odvolacím súdom súd prvej inštancie nepostupoval v napadnutom konaní plynulo, keď najbližšie pojednávanie vo veci nariadil až po takmer roku, pričom následne nariad'oval pojednávania s odstupom pol roka až roka. Napriek tomu, že mestský súd už rozhodol vo veci samej (neprávoplatne), ústavný súd považuje za neakceptovateľné, že ku dňu podania ústavnej sťažnosti, resp. vyjadrenia súdu k ústavnej sťažnosti mestský súd nevyhotovil uznesenie o zastavení konania o protinávru žalovanej z 12. januára 2023.

21. Ústavný súd dospel k názoru, že dĺžka rozhodovania mestského súdu (takmer 9 rokov) je celkom zjavne neprimeraná a že jeho bezdôvodnou a opakovanou nečinnosťou, nesústredeným a neefektívnym postupom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku rozhodnutia).

IV.

Príkaz konať vo veci a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

22. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd prikázal mestskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov, pretože ku dňu prerokovania ústavnej sťažnosti nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené, keďže vo veci bolo podané odvolanie proti meritórnemu rozhodnutiu a mestský súd vykonáva procesné úkony súvisiace s predložením veci odvolaciemu súdu (bod 2 výroku rozhodnutia).

23. Sťažovateľka si v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie 9 000 eur z dôvodov uvedených v bode 6 tohto rozhodnutia.

24. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

25. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti

danej veci, predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, neodôvodnenú nečinnosť súdu, ako aj neefektívny a nesústredený postup mestského súdu. Po zohľadnení týchto okolností, majú na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy pocíťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval za primerané priznať s'ťažovateľke finančné zadost'učinenie 3 000 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku rozhodnutia).

26. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť s'ťažovateľovi finančné zadost'učinenie, v tejto lehote priznané finančné zadost'učinenie s'ťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadost'učinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

V.

Trovy konania

27. S'ťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním právnou zástupkyňou.

28. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej s'ťažnosti vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2023, ktorá bola 1 373 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2024. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2024 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 343,25 eur. Takto stanovená odmena predstavuje pri dvoch úkonoch 686,50 eur, s režijným paušálom 2 x 13,73 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) spolu 713,96 eur. Keďže právna zástupkyňa s'ťažovateľky je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, uvedená celá suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Ústavný súd teda priznal úspešnej s'ťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia 856,75 eur (bod 4 výroku rozhodnutia).

29. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. apríla 2024

Peter Molnár
predseda senátu